

https://doi.org/10.31516/2410-5325.067.08

УДК 792.071.2.028+791.635-051(045)

І. О. Борис, заслужений діяч мистецтв України, доцент, декан, факультет театрального мистецтва, Харківська державна академія культури, м. Харків

dolla@ukr.net

https://orcid.org/0000-0002-4301-5996

ГОЛОВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ОПАНУВАННІ ПРОФЕСІЄЮ АКТОРА ТЕАТРУ ТА КІНО

Виявлено, що основою професії актора є три складові: його організм, тілесна форма, робота головного мозку, думка, емоції, почуття, входження власного «Я» актора у власне «Я» іншої людини, персонажа, сценічного або кінообразу. Розглянуто одні з головних елементів у професії актора — його власне тіло і всі складові організму.

Ключові слова: *психофізична дія, акторський тілесний тренаж, емоційно-енергетичне існування, сховані думки.*

І. А. Борис, заслуженный деятель искусств Украины, доцент, декан, факультет театрального искусства, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ГЛАВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ В ОВЛАДЕНИИ ПРОФЕССИЕЙ АКТЕРА ТЕАТРА И КИНО

Вывявлено, что в основе профессии актера три составляющие: его организм, телесная форма, работа головного мозга, мысль, эмоции, чувства, входение собственного «Я» актера в собственное «Я» другого человека, персонажа, сценического или кинообраза. Рассмотрены одни из главных элементов в профессии актера — его собственное тело и все составляющие организма.

Ключевые слова: *психофизическое действие, актерский телесный тренаж, эмоционально-энергетическое существование, скрытые мысли.*

I. O. Borys, Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, Dean, Faculty of Theater Arts, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

THE MAIN ELEMENTS IN MASTERING THE PROFESSION OF FILM AND THEATRE ACTOR

The aim of this paper is to develop and create an alternative method of student-actor's work on their physical and emotional-mental composition.

Research methodology includes both general scientific methods of research and specialized in the line of theatre and cultural approaches.

Results. The peculiarity of new training is the system of constant search for the individual components of the actor's own "I" on the development of imagination, energy, feelings and emotions.

The basis of the training includes flora and fauna objects, which helps the actor to regulate the stress during the training and focus on the creative searching result. With the systematic implementation of the main stages of training in daily

learning, new skills are formed, such as the release of clips, the formation of an organic manner of playing on stage, the absence of stamps, the flexibility of the emotional system and others.

Each student can independently improve the training, which gives the opportunity to relieve stress and focus on the creative work. The elements of the training turn the lessons into a continuous process, maximizing concentration without undue stress. Continuous appeal to the work of the imagination helps to improve the work of the brain and physical well-being of students.

Novelty of this paper is to change the emphasis in professional training in working with students. The formation of new stages before the transition to the study of realistic and psychological system helps in the training of the actor's organic work on stage.

The practical significance is in using new universal training elements of flora and fauna for educating the new generation of actors, who will be competitive in the contemporary art and media field.

Keywords: *psychophysical action, actor's physical training, emotional and energetic existence, hidden thoughts.*

Постановка проблеми. Логічне сприйняття світу реальності за допомогою законів аналізу вчинків, почуттів, думок — це надзвичайно широка палітра діяльності людини, але вона не повинна стати домінантною в професії актора. Людина-актор, постійно пізнаючи у своїй щоденній роботі навички логічного і нелогічного чуттєвого сприйняття світу, змушена створювати для себе власний метод та вміння переходити з однієї стадії діяльності в іншу.

Сучасний актор не просто перевтілюється в інших людей, він є носієм ще невідомої до часу його появи у виставі інформації про людину не в сюжеті драматургічного твору чи сценарію, а в понятті зіставлення реальної людини і вічної природи існування.

Саме таким є головний стрижень, на якому базується метод емоційно-енергетичного існування актора в середовищі невидимого, проте створеного законами паралельного світу.

Образне мислення — це мислення в реальному житті, перетворене на ірреальне. Образи — знаки фантазії та уяви людини.

Щоденне перебування в реальному житті для актора — це вміння спостерігати за середовищем існування, постійно змінювати його, за допомогою фантазії та уяви власним «Я» перебувати в ньому.

Мета статті — розглянути головні елементи в опануванні професією актора театру та кіно.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постійно в професії актора поряд існують дві категорії та два поняття — творчість і ремесло. Творчість — постійний процес, наявний у професії актора протягом усього творчого життя, це підпорядкування всього особистого в реальному житті безперервному плину життя під час акту творчості. Акт

творчості — це не простий результат існування актора у виставі чи кінофільмі, а створення в реальному житті особистого індивідуального творчого процесу. Актор, на відміну від інших творчих професій, створює режим щоденного індивідуального існування своєї особистості. Звичайно, кожен особисто знає свої позитиви і негативи, плюси і мінуси, недоліки й досягнення. Обираючи в режимі щоденного життя спосіб існування, актор усвідомлює, скільки йому потрібно часу на усунення своїх недоліків.

Індивідуальність актора — світ носія інформації, закладеної в його особистості. Щоденно вдосконалюючи інформаційне пізнавальне поле особистості, актор дедалі більше наближається до розуміння своєї професії. Рекомендується акторові зі щоденної інформації відбирати ту, яка потрібна його професії. Слід щоденно розвивати інтелектуальне і ерудоване поле, удосконалюючи спосіб мислення, розуміння власного «Я» в середовищі людей і природи, а також контролювати й керувати своїми емоціями.

Творчість — безкінечний процес у житті актора. Він існує доти, доки існує саме його життя. Ремесло, без якого немислима професія актора, — це засоби, за допомогою яких відбувається творчий процес. Володіння ремеслом необхідне на етапі формування індивідуального власного «Я» актора. Таким чином, творчість — це постійний процес, а ремесло — засоби його втілення.

У реальності професійного актора існує життя — сукупність всіх людських стосунків та природних явищ навколишнього середовища. Актори не зможуть опанувати паралельний спосіб мислення доти, доки не створять у власному житті ірреальне існування. Актор залежний, як і будь-яка людина, від багатьох навколишніх причин існування, але в цьому і полягає його здатність, на відміну від багатьох інших професій, створити в повсякденному житті свій неповторний ірреальний світ. Тут його спіткатимуть надзвичайно складні випробування. Оточення не любить людей із власним «Я», кожен хоче бачити те, що хоче бачити, і кожен бажає впливати на іншу людину так, як хоче впливати. Актор не може залежати ні від кого, він сам повинен творити своїми тілом і душею. Тому не можна реагувати і сприймати реальне оточення таким, яким воно існує, є насправді. Постійне перебування в реальному житті — це тільки його дослідження. Виходячи на сцену чи виконуючи роль у кінофільмі, актор знає ціну реальному життю, розуміє, що таке стосунки матеріалізованого світу, але він не повинен розчинятися в них, а створювати нове невидиме іншим паралельне життя.

Актор — це професія, яка відтворюється існуючими законами техніки і технології у двох напрямках вираження її в процесі акту творчості.

Тіло актора — головний візуальний ряд вираження і, відповідно, сприйняття акту творчості. Душа, свідомість, емоції, почуття — узагальнення поняття внутрішнього виразника психічного та емоційно-енергетичного в процесі акту творчості. Сценічний або кінообраз в акті творчості актора — цілісний результат роботи тіла і його свідомості. Сценічний образ створюється тільки тоді, коли завершується сам акт творчості актора, тобто це результат перебування актора під час вистави, кінозйомок та інших форматів творчості. Шлях до сценічного або кінообразу — надзвичайно кропітка і складна щоденна праця як над своїм тілом, так і свідомістю власного акторського «Я». Колись давні греки говорили: «Сила дана людині від природи, але її не можна використовувати проти самої природи». Отже, перша формула: моє тіло — це мій камертон, моя тональність у професії.

Знання про власне тіло актора як про головний інструмент професії саме по собі унікальне і універсальне. Унікальність професії актора полягає в тому, що його організм і є інструментом техніки та технології в роботі над створенням сценічного або кінообразу, а універсальність — використання всіх складових організму власного «Я» актора для досягнення головної мети — художнього осмислення реальності та її відтворення засобами власного «Я». У будь-якій іншій професії жива людина користується знаннями і можливостями опанування професії через певний інструментарій — музичний інструмент, кольори фарб, написання текстів, знання технологій передачі інформації через телебачення, радіо, інші засоби виразності в гуманітарній сфері, подібні інструментарії існують і в професійних галузях архітектури, будівництва, сільського господарства, геології, археології, кулінарії тощо. Дослідження професії актора потребує саме первинних знань про власний організм і всі його можливості.

Організм живої мислячої людини, як розуміння власного «Я» актора, — цілісна біологічна система, що складається з клітин, тканин, органів та їх груп. Тіло людини поділене на певні частини і ділянки, у яких розташовані органи, м'язи, судини, нерви тощо.

Номо sapiens, людина, котра думає, для власного «Я» актора стає надзвичайно важливим чинником, оскільки саме думка, яка народжується в головному мозку людини, у професії актора набуває первинного значення впливу на весь процес у роботі над майбутнім сценічним або кінообразом.

Головний і спинний мозок — центри сигнальної системи людини. Від них до всіх частин тіла відходять нерви, які утворюють нервову систему. Вона водночас з'єднує всі частини тіла з головним мозком і забезпечує їх взаємодію. Головний мозок поділяється на певні ділянки,

відповідальні за конкретні види діяльності, що дозволяє йому функціонувати як єдине ціле.

Дослідження і вивчення анатомії та фізіології живої мислячої людини для професійних акторів є надзвичайно важливим і першочерговим завданням для засвоєння процесу роботи над майбутнім сценічним чи кінообразом.

Для пізнання тіла та всіх його функцій власного «Я» актора існують конкретні вправи, тренінги, які актор щоденно розробляє. Передусім власне «Я» актора — це його індивідуальність, і пізнання її як поняття «моє тіло — мій інструмент вираження внутрішнього, прихованого психічного стану». Пізнання власного тіла розпочинається від голови та шиї з відповідними тренінгами і вправами м'язів, анатомії індивідуальності актора. Наступний етап — руки від пальців до плечей, далі ноги від кінцівок до тазостегнової частини. І «саме тіло», з усіма його частинами. Відповідно, кожна з вищезазначених частин потребує своїх тренінгів і вправ для пізнання власного «Я» і його вдосконалення.

Актор, будучи живою істотою, частиною природи, Всесвіту (Universe), працюючи в тренінгах і вправах над пізнанням власного «Я» тіла, паралельно входить, спочатку частинами тіла, а потім і всім тілом за допомогою відповідних вправ та тренінгів в інші живі частини як існуючої природи, так і штучно створеного людьми середовища існування. Це входження власного «Я» тіла в інші частини навколишнього середовища, природного і штучно створеного людиною, відбувається за допомогою окремих частин тіла та всього тіла. Тіло власного «Я» людини складається з двох площин:

- саме тіло (голова, руки, ноги, тулуб, цілісність тіла);
- душа (мозок, мислення, емоції, почуття, різноманітні рефлексії).

Відповідно, усі частини тіла і тіло загалом власного «Я» актора належать до найрізноманітніших стихій природи: вода, земля, вогонь, пісок, болото, камінь, дерево тощо. Усе тіло актора та всі його частини повинні під час входження у вищезазначені частини природи не просто розчинитися в них, а навпаки — стати як окремими частинами тіла, так і всім тілом, часткою частини природи.

Подальший цикл — входження у флору та фауну існуючого навколишнього середовища. Тіло актора та всі його частини «входять» у живі найрізноманітніші організми та істоти флори і фауни. Частини тіла актора та все тіло, зустрічаючись із живими організмами й істотами флори і фауни, намагаються стати частиною їхнього «Я». Цей процес надзвичайно важливий саме на початковому етапі пізнання професії актора, його техніки і технології з метою досягнення паралельного світу існування у створеному середовищі майбутньої вистави чи кінофільму.

Тілесний тренаж:

Перебування в середовищі існування на конкретному просторі або біля води чи зеленого масиву (спецодяг);

Вправи від підшов стопи, пальців, м'язів, поступово від коліна, таза, тулуба, із вправами ніг та тулуба, вправи м'язів рук.

Цей фрагмент фізичного тренінгу в різних варіантах виконується від 10 до 20 разів, закінчується вправою «кнут».

Обов'язково постійно контролювати тиск та пульс. Під час фізичних і психофізичних вправ тіла повинен бути цифровий тренаж як цифровий варіант руху згори донизу.

Існує в літературно-художньому джерелі поняття величезної поліфонії людських творчих надбань за весь період розвитку цивілізації.

Професія актора тому і називається акторською психофізичною дією та логічним або емоційним вчинком, який можна спостерігати в конкретному просторі та часі в живому втіленні, що вже відбувається в цей момент і тільки один раз. Неповторність — це велика відповідальність перед собою і перед тими, хто на тебе дивиться. Відповідальність людини-актора — певна місія реального земного життя. Актор — професіонал від Бога, а не від набутих навичок ремесла. Актор — місіонер, він несе ідею під назвою ідея духовності природи власного і чужого «Я».

Таким чином, актори, поступово вбираючи від реального життя всі негативи і позитиви існування власного «Я», вивчаючи дійову особу, героя, персонажа літературно-художнього джерела, зрозумівши перебіг думок автора літературно-художнього джерела щодо героя, намагаються самі стати частиною реального існування персонажа літературно-художнього джерела в часі і просторі подій, що запропонував автор. Тут важливе власне «Я», яке перебуває в реальному житті актора, обов'язково зіставити із власним «Я» героя, котрий перебуває в реальному житті літературно-художнього джерела. Зіставлення відбувається як на раціонально-психологічному, так і емоційно-дійовому рівні. Ці два шляхи для актора в його індивідуальній роботі над роллю потребують повної віддачі негативу і позитиву, набутих у реальному житті. Що це означає? Здатність актора, як живої людини, вбирати весь цикл подій життя, змушує його одночасно бути реципієнтом і донором власного «Я». Донор — це імунітет захисту власного «Я» актора від реальності, реципієнт — вбирач усього комплексу життя.

Людське «Я» у своєму житті кожної миті перебуває в певному середовищі існування. Актор, безперечно, перебуває на етапі переходу від існування власного «Я» до «Я» іншої людини.

Середовище — це перебування людини в системі контакту власного «Я» актора в просторі і часі з іншими людьми, оточенням живих і

неживих предметів (світло, фактура, запах, індивідуальна чуттєвість сприйняття і точності перебування в конкретному часі та просторі). Актор, живучи в такому середовищі у своїх імпрізаціях, вправах, намагається помістити власне «Я» в надзвичайні ситуації перебування в просторі і часі.

Ця правда реакції мислення, схованих думок, чуттєвості повинна мати характер аналізу власного «Я».

У процесі виконання таких вправ актори обов'язково проговорюють уголос сховані думки. Сховані думки в імпрізаційних вправах на певні сюжети в реальному середовищі існування мають бути точні за думкою, вчинком, емоцією. Це аксіома під час входження актора власним «Я» в «Я» іншої людини.

Чим більше різноманітних сценічних імпрізацій, тим точніше актор опановує майбутній сценічний образ.

Подолавши етап правди проживання в середовищі існування, актор поступово розпочинає опанування життя у власному «Я» іншої людини. Наступний етап подібний до попереднього, але з додаванням нових понять техніки і технології. Передусім це стосується способу мислення власного «Я» і входження в нього способу мислення іншої людини. Як це відбувається? Перші ознаки техніки в способі мислення іншої людини — це поява у схованих думках власного «Я» актора невидимих проблем іншої людини. Тобто актор проговорює в сценічних імпрізаціях сховані думки власного «Я» персонажа, які раптом обриваються, і в них входить текст, запропонований автором, що виголошується вголос. Саме сховані думки, що існують поза виголошенням авторського тексту, і стають рушійними силами проблеми, яку потрібно вирішувати персонажеві.

Наведемо приклад: людина їде в потязі, спілкується з пасажирами. Раптом якась візуальна деталь зупиняє діалог, і людина починає згадувати певний епізод життя, який мучить її протягом тривалого часу. Ця проблема вривається у свідомість і мислення тоді, коли людина продовжує вести діалог. У результаті людина виходить у тамбур і залишається там наодинці із собою. Таким чином, цей епізод життя чи проблема стають її схованими думками.

Висновки. Організм актора — один з основних інструментів у роботі над створенням сценічного образу. Тому першочерговим завданням майбутнього актора є пізнання власного тіла, анатомії та фізіології, а також душі, мислення, емоцій, почуттів, рефлексій. Важливим також постає дослідження власного і чужого «Я», опанування технік мислення.

Надійшла до редакції 10.01.2020 р.